

2 Методи розв'язання нелінійних рівнянь

Постановка задачі. Нехай маємо рівняння $f(x) = 0$, $\bar{x}$ – його розв'язок, тобто $f(\bar{x}) = 0$.

Задача розв'язання цього рівняння розпадається на етапи:

1. Існування та кількість коренів.
2. Відділення коренів, тобто розбиття числової вісі на інтервали, де знаходиться один корінь.
3. Обчислення кореня із заданою точністю ε .

Для розв'язання перших двох задач використовуються методи математичного аналізу та алгебри, а також графічний метод. Далі розглядаються методи розв'язання третього етапу.

2.1 Метод ділення навпіл

Припустимо, що на $[a, b]$ знаходиться лише один корінь рівняння

$$f(x) = 0 \quad (1)$$

для $f(x) \in C([a, b])$ який необхідно визначити. Нехай $f(a)f(b) < 0$. Припустимо, що $f(a) > 0$, $f(b) < 0$. Покладемо $x_1 = \frac{a+b}{2}$ і обчислимо $f(x_1)$. Якщо $f(x_1) < 0$, то шуканий корінь $\bar{x}$ знаходиться на інтервалі (a, x_1) . Якщо ж $f(x_1) > 0$, то $\bar{x} \in (x_1, b)$. З двох інтервалів (a, x_1) і (x_1, b) вибираємо той, на границях якого $f(x)$ має різні знаки, знаходимо точку x_2 – середину вибраного інтервалу, обчислюємо $f(x_2)$, і повторюємо вказаний процес.

В результаті отримуємо послідовність інтервалів, що містять шуканий корінь $\bar{x}$, причому довжина кожного наступного інтервалу вдвічі менше.

Цей процес продовжується доки довжина $b_n - a_n$ отриманого інтервалу (a_n, b_n) не стане меншою за 2ε . Тоді x_{n+1} , як середина інтервалу (a_n, b_n) , пов'язана з $\bar{x}$ нерівністю

$$|x_{n+1} - \bar{x}| < \varepsilon. \quad (2)$$

За теоремою Больцано-Коші, ця умова буде виконуватися для деякого n . Справді, оскільки

$$|b_{k+1} - a_{k+1}| = \frac{1}{2}|b_k - a_k|,$$

то

$$|x_{n+1} - \bar{x}| \leq \frac{1}{2^{n+1}}(b - a). \quad (3)$$

Звідси ж отримуємо нерівність для обчислення кількості ітерацій n для виконання умови (2):

$$n = n(\varepsilon) \geq \left\lceil \log \left(\frac{b-a}{\varepsilon} \right) \right\rceil + 1.$$

Степінь збіжності лінійна, тобто геометричної прогресії зі знаменником $q = 1/2$.

Переваги методу: простота, надійність. Недоліки методу: низька швидкість збіжності, метод не узагальнюється на системи.